

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija/kanton*

OPĆINA PROZOR-RAMA

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

**INFORMACIJA O STANJU GOSPODARSTVA I OBLASTI
ZAPOŠLJAVANJA
U OPĆINI PROZOR-RAMA**

Sadržaj

I. UVOD.....	3
II. PREGLED I STANJE PO POJEDINIM POKAZATELJIMA.....	3
1. Pregled i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama..	3
2. Tržište radne snage.....	5
3. Prosječna neto plaća.....	6
4. Umirovljenici.....	6
5. Prometna infrastruktura.....	7
6. Razina razvijenosti.....	7
III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR – RAMA.....	7
1. Strateški projekti i razvojni program na razini općine Prozor - Rama	8
2. Provedbeni projekti i razvojni programi	8
3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period	9
IV. ZAKLJUČAK	10

I. UVOD

Informacija o stanju gospodarstva, zaposlenosti i nezaposlenosti u općini Prozor-Rama, analizira strukturu poslovnih subjekata (pravne i fizičke osobe), razvrstanih po djelatnostima.

Analiza makroekonomskih pokazatelja (tržište radne snage, prosječna neto plaća, vrste i broj isplaćenih mirovina, porezni prihodi po glavi stanovnika) temelj su za dobivanje značajnog podatka o stanju razvijenosti općine Prozor-Rama u Hercegovačko-neretvanskoj županiji i Federaciji BiH.

II. PREGLED STANJA PO POJEDINIM POKAZATELJIMA

1. Pregled i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama

Tablica:1 Pregled i struktura poslovnih subjekata (fizičke osobe) na području općine Prozor-Rama na dan 31.12.2015:

Struktura poslovnih subjekata u općini Prozor – Rama	31.12. 2015
Trgovinske radnje	30
Ugostiteljske radnje	34
Obrtničke radnje i djelatnosti kao osnovno zanim.	94
- Frizerski salon	1
- Krojačka djelatnost	1
- Kemijska čistionica	1
- Staklorezačka radnja	1
- Zidarsko fasaderska djelatnost	6
-Instalaterska djelatnost	1
- Pržionica kave	dopunska 1
- Foto-video djelatnost	1+dopunska 1
- Automehaničarska djelatnost	0
- Autoelektričarska djelatnost	0
- Elektromehaničarska djelatnost	0
- Elektroinstalaterska djelatnost	dopunska 2
- Autolimarska radnja	2
- Vulkanizerska radnja	2+dopunska 1
- Videoteka	0
- Računovodstveni servis	dopunska 2

- Kamenorezačka djelatnost	1
- Građevinska djelatnost	0
- Bravarska radnja	3
- Stolarska djelatnost	0
- Građevinsko-uslužna djelatnost	2
- Proizvodnja proizvoda od plastike	1
- Pekarska djelatnost	4
- Salon zabavnih igara	0
- Internet klub	1
- Tradicijski i stari obrt	dopunska 3
- Poljoprivredna djelatnost	48+dopu. 16
- Proizvođač rakije	1
- Autoprijevozna djelatnost	6
-Radnja za održavanje i popravak strojeva	0
- Prijevoz automobila	dopunska 1
-Proizvodnja proizvoda od metala	0
- Optička radnja	dopunska 1
- Urarsko-zlatarsko-filigrantska radnja	dopunska 1
- Održavanje i popravak kompj. opreme	1+dopunska 2
- Solarne elektrane	1+dopunska 5
-Dopunske djelatnosti	38
UKUPNO: osnovne + dopunske djelatnosti	196

Izvor podataka: Registar izdanih odobrenja općine Prozor-Rama.

Po registru izdanih odobrenja općine Prozor-Rama, sa danom 31.12.2015.godine, gospodarsku djelatnost obavljaju i (83) gospodarska društava koja posjeduju rješenja o ispunjavanju minimalno - tehničkih uvjeta poslovnih prostorija za svoje poslovne jedinice (trgovinu na veliko i malo, ugostiteljske radnje, i druge djelatnosti) ili su dostavili obavijest o početku obavljanja djelatnosti.

Služba za Razvoj, poduzetništvo, obrt i financije kontinuirano provodi aktivnosti u svezi kontrole rada gospodarskih subjekata tj. usklađivanja stvarnog stanja na terenu s stanjem u registru izdanih odobrenja i vrši odjave po službenoj dužnosti gospodarskih subjekata koji duže vrijeme ne obavljaju djelatnost sukladno izdanom odobrenju.

Do značajnijih promjena u broju registriranih poslovnih subjekata (fizičke osobe) došlo je u periodu 2011.-2015.. godine, kada je objavljeno ukupno 326 poslovnih subjekata, uglavnom po službenoj dužnosti, jer su isti postojali fiktivno a ne stvarno.

Tablica 2: Pregled objavljenih poslovnih subjekata (fizičkih osoba) 2011.-2015.

	Trgovina po zahtjevu/službeno		Ugostiteljstvo po zahtjevu/službeno		Obrt po zahtjevu/službeno		Poljoprivreda po zahtjevu/službeno		UKUPNO po zahtjevu/službeno	
2011	16	9	6	1	4	5	3	0	29	15
2012	3	7	11	15	5	6	6	5	25	33
2013	3	25	5	18	6	35	2	3	16	81
2014	5	0	5	1	7	62	3	54	17	63
2015	1	12	11	5	4	15	2	7	18	29
Ukupno	28	53	38	40	26	113	16	69	105	221

Od podataka oko energetskih poslovnih subjekata, od kojih neki posluju kao d.o.o. a neki kao obrt, važni za ovu informaciju su:

- Dodijeljene koncesije za izgradnju malih hidroelektrana: sedam (7), od čega je u funkciji tri (3),
- Od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ-a pokrenuta procedura dodjele koncesije za korištenje voda rijeke Rama i javnog vodnog dobra za proizvodnju električne energije, izgradnjom 5 (pet) MHE u nizu,
- U funkciji je šest (6) solarnih elektrana od kojih su dvije (2) instalirane snage oko 150 kW a četiri (4) instalirane snage oko 23 kW,
- U različitim fazama pripreme i izgradnje je još šest (6) solarnih elektrana od kojih su dvije (2) instalirane snage oko 150 kW a četiri (4) instalirane snage oko 23 kW,
- Pokrenuti su postupci istraživanja mogućnosti iskorištenja energije vjetra i to za pet (5) vjetroelektrana na Proslapskoj planini.

Iako imaju gospodarski značaj, ovi objekti upošljavaju jako malo radnika i njihov značaj za vlasnike je veliki ali za zajednicu ipak skroman.

2. Tržište radne snage

Praćenje zaposlenosti od strane zavoda za statistiku FBiH vodi se, iz godine u godinu, po različitim metodologijama. Krajem 2012. godine došlo je do primjene nove metodologije prikupljanja podataka o zaposlenosti kada je u općini Prozor – Rama za jedan mjesec prikazano smanjenje uposlenosti za 243 osobe, što nije imalo veze sa stvarnim podacima.

Zato se dolje prikazani podatci trebaju uzeti s velikom rezervom te se podatak o stvarnom broju uposlenih treba posebno izračunavati na osnovu svih dostupnih izvješća.

Tablica broj 3: Pregled prosječne zaposlenosti i prosječne evidentirane nezaposlenosti:

Godina	Prosječna zaposlenost po statističkom biltenu	Prosječna zaposlenost po izračunu	Prosječna evidentirana nezaposlenost
2015	1166	1310	1981
2014	1153	1290	1990
2013	1051	1269	1917

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K,-statistički bilteni i izvješća*.

Tablica broj 4 : Procjena ukupnog broja stanovništva, radno sposobnog, aktivnog stanovništva i stupanj zaposlenosti i nezaposlenosti u Federaciji BiH, HNŽ/K i općini Prozor-Rama u 2015. .

Općina	Stanovništvo	Zaposlenost	Nezaposlenost	Radno sposobno stanovništvo	Aktivno stanovništvo	Stupanj zaposlenosti %	Stupanj nezaposlen. %
Federacija BiH	2.334.348	450.121	389.865	1.611.611	835.852	53,6	46,9
Ukupno HNŽ/K	223.471	48.660	34.453	149.906	82.063	60,09	41,2
Prozor-Rama	15.498	1.166	1.981	10.876	3.143	38,8	63,3

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K

3. Prosječna neto plaća

Tablica broj 5: Prosječna neto plaća u 2015. godini

Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH = 100
Prozor-Rama	845	101,8

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

4. Umirovljenici

Tablica broj 6: Broj umirovljenika i iznos sredstava za mirovine u 2015. godine

Naziv općine	Vrste mirovine						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Obiteljske			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno			
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prozor-Rama	613	227.438,80	216	63.940,31	447	126.664,48	1276	418.043,59

Izvor podataka : Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje

Tablica broj 7: Prosječna isplaćena mirovina u 2015. godini

Naziv općine	Broj zaposl. na 1 umirovljenika	Ukupna prosječna mirovina KM	Prosječna starosna mirovina KM	Prosječna invalidska mirovina KM	Prosječna obiteljska mirovina KM
Prozor-Rama	0,9	327,62	371,03	296,02	283,37

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

Korisni za ostale analize mogu biti i podaci o izvozu i uvozu općine Prozor – Rama:

Tablica broj 8: Vanjsko trgovinska razmjena u F BiH općini Prozor-Rama za 2015. god.

Općina	Uvoz u 000 KM	Učešće u uvozu u %	Izvoz u KM	Učešće u izvozu u %	Pokrivenost uvoza izvozom%	Saldo robne razmjene KM
Prozor-Rama	3.934	0,04	5.528	0,09	40,52	1.594

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

5. Prometna infrastruktura

Tablica broj 9: Prometna infrastruktura općine Prozor-Rama u 2015.god.

Naziv općine	Površina u km ²	Magistralni putovi	Regionalni putovi	Ukupno Magistralni + Regionalni	Lokalni putovi
Prozor-Rama	477	53	51	104	371

Izvor podataka : Federalni Zavod za statistiku

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

6. Razina razvijenosti

Tablica broj 10: Stupanj razvijenosti općine Prozor-Rama u 2015. godini

Općina	Stupanj zaposl. u %	Stupanj nezap. u %	Broj učen. OŠ+ SŠ na 1000 stan	Porezni prihodi po glavi stanovnika	Odsut. stan. %	Federacija BiH = 100					Indeks razvijenosti
						Stupanj zap.	Stupanj nez.	Broj učenika na 1000 st	Porezni prih. po gl. st.	Odsut. stanov	
Prozor-Rama	14/7,4	63,3	104	-	-20,8	38,8	65,0	83,7	-	63,8	57,1
	15/7,5	62,9	98	64	-21,6	39,0	64,4	82,0	51,3	59,7	59,3

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja.

Godine 2015. općina Prozor – Rama je napredovala po indexu razvijenosti, te se sa 59,3 bodova nalazi na 58. mjestu razvijenosti općina u Federaciji BiH (Konjic 54. mjesto, Bugojno 55. Kupres 69. Jajce 70...) i time se svrstava u nedovoljno razvijene općine.

Godine 2014. općina Prozor – Rama je imala index razvijenosti 57,1 i bila smještena na 60. mjesto razvijenosti općina FBiH.

Napominjemo da vrijednosti proizvodnje koje ostvaruju poslovni subjekti koji imaju sjedište izvan općine Prozor – Rama a proizvodnju u općini Prozor – Rama, pripisuju mjestima gdje imaju sjedište, a ne Prozoru – Rami u kojoj ostvaruju proizvodnju. Radi se o posebno značajnoj proizvodnji električne energije. U slučaju prikazivanja ove proizvodnje po mjestu stvarnog ostvarivanja proizvodnje, pokazatelji za općinu Prozor – Rama bili bi daleko povoljniji.

III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR - RAMA

Zbog ukupnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja kao i nekih njegovih trendova rasta u negativnom smislu, općina Prozor-Rama, kroz različite mjere i provedbene aktivnosti, nastoji pomoći malim i srednjim gospodarskim subjektima, prije svega zadržati postojeći broj uposlenih i poboljšati uvjete za nova zapošljavanja.

Izdvajaju se vlastita proračunska sredstva (programi poticajnih mjera u gospodarstvu i poljoprivredi, kapitalna ulaganja, edukacija i dr.), traži se i koristi sudjelovanje viših razina vlasti te domaćih i inozemnih ulagača.

Općina Prozor-Rama, kroz realizaciju utvrđenih strateških projekata, razvojnih programa i mjera na ključnim područjima (od čega su neki u fazi realizacije a neki u pripremi) očekuje značajniji razvitak gospodarskog sektora u narednom periodu i otvaranje novih radnih mjesta.

1. Strateški projekti i razvojni programi na razini općine Prozor - Rama:

- Realizacija Strategije razvoja općine Prozor-Rama 2011.-2020. godine,
- Prostorni Plan općine Prozor-Rama 2010.-2020.,
- Provođenje Regulacijskog Plana Centar Prozor, a u završnoj fazi je izrada Regulacijskog plana za Ščit i Pograđe.
- Rješavanje vlasništva (zemljišta,objekata) poslovnih zona na više lokacija i izgradnja poslovne infrastrukture,
- Poticajne mjere za investitore i poslodavce koji svojim programima i aktivnostima doprinose povećanju broja uposlenih na području općine “Program poticaja za zapošljavanje”.

2. Provedbeni projekti i razvojni programi u Prozoru – Rami – 2015:

- Realizacija velikog projekta: „Izgradnja vodovoda za naselja obodom Ramskog jezera, rekonstrukcija i izgradnja gradske vodovodne i kanalizacijske mreže”. Projekt ima vrijednost od preko 20 milijuna KM. Veliki dio projekta je tehnički projektiran, izvršena revizija projekta, provedeni međunarodni postupci javnih nabava, odabrani izvođači, otpočeli radovi. Dio planiranih radova tek se ima tehnički projektirati. Sada su u tijeku završni radovi na sustavu vodosnabdijevanja na području koje obuhvaća naselja Varvara, Rumboci, Jaklići, Ripci, Podbor, Mluša, Ploča, Kovačevo polje, te grad Prozor. U fazi pripreme za gradnju su vodovodi Družinovići, Šlimac, Lapsunj, Ometala, Gmići, Borovnica, Paljike. U gradu Prozoru su u završnoj fazi radovi na izgradnja potpuno novog sustava prikupljanja fekalnih i oborinskih voda. Radi se i na izgradnji suvremenog prečištača otpadnih voda, na izgradnju puta kao prilaza budućem prečištaču, generalnoj rekonstrukciji vodocrpilišta Krupić, rekonstrukciji klorne stanice Krča, zamjeni dijela azbestno cementnog vodovoda

Sredstva za projekt osigurana su iz:

- Kredit Europske investicijske banke odobren u visini od 4.360.000,00 €
- Grant (nepovratna sredstva) uz kredit u visini od oko 2.500.000,00 €,
- Sredstva proračuna općine Prozor – Rama 2014. 2015. i 2016. godini u visini od oko 6.000.000,00 KM.
- Realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije lokalnih putova i cesta. U izgradnji ili pripremi za izgradnju je veliki broj lokalnih putnih pravaca, ali i dio puta R418 b dionica Dobroša – Glibe koju Vlada HNŽ-a uporno izbjegava asphaltirati. Vršiti se ili se priprema rekonstrukcija nekoliko gradskih ulica.
- Suvremeni kružni tok koji je planiran na južnom ulazu u Prozor treba biti urađen ove godine zajedničkim sredstvima proračuna općine Prozor – Rama i Uprave za ceste FBiH.
- Izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe,
- Izgrađena je zgrade za socijalno stanovanje,
- Izgradnja Gradske mrtvačnice
- Izgradnja Zelene tržnice,

- Izgradnja novog dijela Srednje škole,
- Projekti uređenja okoliša:
- Izrada lokalnog ekološkog akcijskog plana (LEAP)
- Program „Prošireno prikupljanje otpada”,
- Projekt zatvaranja i sanacije općinske deponije “Duška kosa” i izgradnja sortirnice otpada i reciklažnog dvorišta,
- Organiziranje sajma Dani šljive 2015,
- Projekti razvoja poljoprivrede projekt uz potporu GIZ-a,
- Proizvodnja bobičastog voća – projekt uz potporu IFAD-a,
- Poboljšanje životnih uvjeta na selu-IFAD projekt,
- Pomoć poljoprivrednim udrugama,
- Potpora proizvodnji bijelog luka,
- Potpora razvoju stočarstva,
- Projekti edukacije po raznim temama,
- Projekti razvoja turizma - implementacija: Projekti prekogranične suradnje “ Od jezera do jezera” i “Staza Gospe Sinjske”
- Jačanje kapaciteta Agencije za lokalni razvitak općine Prozor – Rama
- Kandidiranje općine Prozor – Rama kao općine s povoljnim poslovnim okruženjem - BFC
- Aktivnosti za aktiviranja postojećih tvorničkih kapaciteta kroz pregovore sa zainteresiranim ulagačima,
- Zajedničke aktivnosti i inicijative Vijeća za konkurentnost općina: Prozor– Rama, Konjic, i Jablanica.

Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period:

- Nastaviti realizaciju svih ranije započetih projekata
- Kreirati i realizirati novih infrastrukturnih projekata koji će popraviti uvjete za poduzetničke projekte i popravljati opći izgled i ugled Prozora - Rame
- Pribavljati sredstva kroz sudske sporove kojima je cilj pravičnije uvažavanje općine Prozor – Rama i poštivanje zakonskih propisa: novi spor protiv Elektroprivrede HZ HB vrijedan oko 4 milijuna KM, spor protiv Elektroprivrede BiH vrijedan oko 4 milijuna KM,
- Nastaviti Projekt razvoja poljoprivrede u vrijednosti od 220.000,00 KM i više u 2016: potpora stočarskoj proizvodnji, potpora biljnoj proizvodnji (bijeli luk, bobičasto voće, nasadi visokostablašica, ratarska proizvodnja, pomoć poljoprivrednim udrugama,..)
- Davati potpore razvojnim projektima lokalnih poduzetnika i projektima drugih potencijalnih investitora sa ciljem povećanog zapošljavanja u općini Prozor – Rama,
- Nastaviti aktivnosti na uređenju poslovnih zona i zona turizma,
- Nastaviti aktivnosti na promociji općine Prozor – Rama sa povoljnim poslovnim okruženjem,
- Nastaviti aktivnosti oko provedbe zajedničke Inicijative Lokalnih vijeća za konkurentnost općina Prozor – Rama, Jablanica i Konjic oko poticanja malog i srednjeg poduzetništva i sa razine Hercegovačko neretvanske županije/ kantona.

IV. ZAKLJUČAK

Temeljem provedenih analiza pokazatelja stanja u gospodarstvu općine Prozor – Rama može se zaključiti da pozitivnih pomaka ima, ali da nisu dovoljni. Povećanje broja uposlenih je blago. Ponuđene poticajne mjere još uvijek nisu dale očekivane efekte.

Projekti, mjere i provedbene aktivnosti koji su planirani za naredni period, koji su prethodno usuglašeni sa Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2012. – 2020., omogućiti će :

- razvoj ruralnih područja i poboljšanje životnih uvjeta na selu,
- poboljšanje uvjeta za razvoj postojećih i otvaranje novih malih i srednjih poduzeća
- jačanje konkurentne sposobnosti malih i srednjih poduzeća
- povećanje zaposlenosti kroz povećanje broja malih i srednjih poduzeća
- smanjenje dugoročne i strukturne nezaposlenosti

Nastavak realizacije započetih i pokretanje novih projekata ispravno je opredjeljenje koje treba biti podržano od svih sudionika javnog života u općini Prozor – Rama, pa i svih žitelja ove općine.

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije
Josip Juričić; Rukovoditelj službe